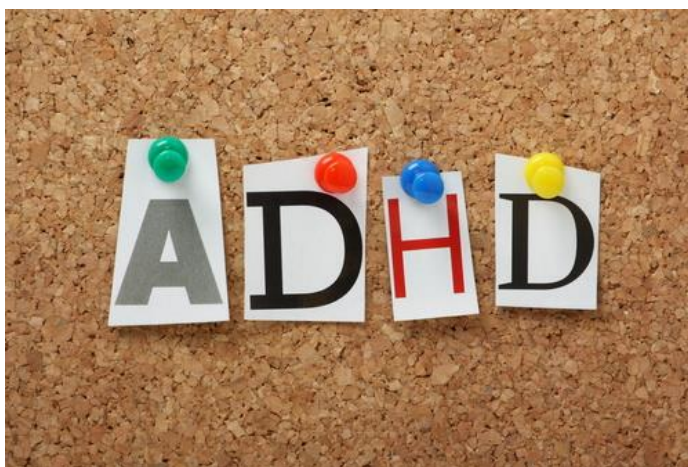

„Niegrzeczne czy może nadpobudliwe?”

Powszechnie wiadomo, że dzieci są z natury żywiołowe i często wprost rozpieszcza je energia. Szczególnie widoczne jest to u dzieci w wieku przedszkolnym 😊

Czasem jednak pobudzenie dziecka i poziom jego energii stają się przyczyną jego trudności w codziennym funkcjonowaniu w przedszkolu, w domu czy na podwórku. Dziecko nie dba o swoje bezpieczeństwo preferując ryzykowne zabawy, nieprzemysłane formy aktywności. Ma niewielką potrzebę snu i odpoczynku, szybko się regeneruje, właściwie nie odczuwa zmęczenia.

Takie objawy mogą świadczyć o występowaniu u dziecka zespołu nadpobudliwości psychoruchowej, zwanego potocznie ADHD.

Symptomy ADHD dotyczą głównie:

1. **Zaburzeń uwagi i koncentracji** - rozumianym jako słabsza zdolność do koncentrowania się na określonym zadaniu, skupieniu uwagi i słuchaniu innych.
  - dziecko łatwo się rozprasza, ma problem z utrzymaniem uwagi na jednym bodźcu.
  - zapomina polecenia, ma trudności z zastosowaniem się do następujących po sobie instrukcji, ze zorganizowaniem sobie pracy, nauki i zabawy,

- nie kończy rozpoczętej pracy, jest słabo zorganizowane, rozkojarzone,
- ma problemy z wykonywaniem zaplanowanych czynności, odkłada ich wykonanie na ostatnią chwilę,
- gubi różnego rodzaju przedmioty i zabawki, nie jest w stanie przypomnieć sobie, gdzie zostawiło określony przedmiot,
- unika wykonywania czynności, które wymagają od niego dużego zaangażowania i długotrwałej koncentracji,
- sprawia wrażenie, jakby nie słuchało, co się do niego mówi.

2. **Nadmiernej impulsywności - porywczności** - czyli braku zdolności do zahamowania reakcji, w rezultacie czego dziecko
- działa pod wpływem impulsu, nie zastanawiając się,
  - podejmuje ryzykowne działania, jest niecierpliwe, przeszkadza,
  - próbuje ciągle skupiać na sobie uwagę,
  - odpowiada na pytania zanim ktoś skończy je zadawać,
  - wyraża swoje emocje i myśli bez zastanowienia,
  - nie potrafi cierpliwie poczekać na swoją kolej.

3. **Nadruchliwości** - jest to nadmierna i niczym nie uzasadniona aktywność ruchowa w porównaniu z rówieśnikami.

- przejawia się w częstej i dużej potrzebie ruchu,
- nadaktywności ruchowej podczas siedzenia (wiercenie się, kręcenie, machanie nogami), częstym wstawaniu z miejsca,
- dziecko manipuluje różnymi przedmiotami, np. przyborami szkolnymi,
- jest nadmiernie hałaśliwe podczas pracy i zabawy,
- ma trudność z zachowaniem ciszy w zabawie i odpoczynku,
- przebywa w ciągłym ruchu - często bezcelowym, zaczepia i potraça innych,
- nie może powstrzymać się od mówienia,
- często ma trudności w kontynuowaniu rozpoczętego zadania,
- nie potrafi dostosować zachowania do sytuacji (często jest ono niewłaściwe).

Powyższe objawy zakłócają funkcjonowanie dziecka w sferze motorycznej, poznawczej, emocjonalnej i społecznej.

Dlatego tak ważne jest, by po stwierdzeniu u dziecka zespołu nadpobudliwości psychoruchowej (ADHD) objąć je wszechstronną opieką psychologiczno-pedagogiczną w celu przeciwdziałania pogłębiającym się trudnościami, a z czasem niepowodzeniom szkolnym. Bardzo pomocne może okazać się wprowadzenie w życie dziecka zasad regulujących jego postępowanie, a także poprawiających jego psychospołeczne funkcjonowanie.

Podstawą pracy z dzieckiem nadpobudliwym jest wiedza na temat jego dolegliwości oraz cierpliwa, spokojna, pełna zrozumienia i życzliwości postawa rodziców i wychowawców.

ZASADY POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM NADPOBUDLIWYM

1. Konsekwencja w postępowaniu, stawianie jasnych granic, co dziecku wolno, a czego nie może wykonywać.
2. Należy wyznaczać niezbyt odległe działania i określić jasno, formułując krótkie komunikaty, sposób ich realizacji.
3. Systematyczne przyzwyczajania i wdrażanie dziecka do finalizowania każdego rozpoczętego zadania.
4. Stała kontrola i przypominanie o obowiązkach oraz pomoc w ich realizacji.

WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI I RODZICÓW

1. Zasada regularności

Działania powinny mieć miejsce w ustalonym rytmie, należy unikać gwałtownych i radykalnych zmian, aby zapewnić dziecku poczucie bezpieczeństwa i stałości.

2. Zasada powtórzeń

Należy wielokrotnie powtarzać jasne i proste polecenia, a także upewniać się, czy dziecko je zrozumiało.

3. Zasada jasno sprecyzowanych reguł i norm

4. Zasada konsekwencji działania

Należy spokojnie i konsekwentnie egzekwować ustalone zasady, a także wdrażać dziecko do kończenia podjętego działania.

5. Zasada indywidualizacji

Polega na dostosowaniu warunków kształcenia do możliwości psychofizycznych i tempa pracy dziecka.

6. Stosowanie wzmoceń pozytywnych

Wskazane są częste nagrody (np. pochwała, uśmiech, przytulenie lub drobne nagrody materialne) nawet za przejawy pożądanego zachowania.

7. Odpowiednia struktura zewnętrzna

Należy odpowiednio przygotować miejsce pracy dziecka, ograniczyć bodźce rozpraszające uwagę.

8. Właściwa komunikacja

Chodzi tu o słuchanie dziecka, a także o przekazywanie komunikatów odnośnie jego zachowania w danej chwili.

9. Stwarzanie sytuacji zapewniających sukces

10. Aktywizowanie dziecka poprzez organizowanie dodatkowych aktywności pozwalających na rozładowanie emocji

11. Zasada naprzemiennego wysiłku i relaksu

12. Zasada dostosowania struktury zajęć

Należy naprzemiennie stosować zajęcia spokojne oraz wymagające aktywności ruchowej.

13. Zasada współpracy domu rodzinnego z przedszkolem, szkołą

Wiele czynników ma wpływ na nadmierny stan pobudzenia dziecka. Są to między innymi czynniki metaboliczne, rozwojowe i alergiczne. Negatywny wpływ ma również zbyt duża ilość bodźców sensorycznych docierających do mózgu dziecka (np. zbyt długie oglądanie telewizji), w wyniku czego dochodzi do jego przeciążenia i niekontrolowanego wzrostu poziomu pobudzenia.

Sposobem na wyciszenie dziecka jest stymulowanie czucia głębokiego, czyli propriocepcji, podczas wszelkiego rodzaju masażu, ucisków, podskoków czy „siłowania się” z dzieckiem.

Bardzo korzystna jest także stymulacja układu przedsionkowego podczas delikatnego kołysania czy huśtania.

Oto kilka przykładowych ćwiczeń stymulujących zmysł czucia głębokiego:

**1. Masaż uciskowy przy użyciu różnego rodzaju faktur
- 2 x dziennie**

Technika polega na powolnym, ale mocnym uciskaniu rąk, nóg i pleców dziecka, najlepiej przy użyciu szorstkich i wyrazistych faktur np. rękawicy kąpielowej, ostrej gąbki, szczotki sensorycznej itp.

2. Masaż wyciszający - wałkowanie, opukiwanie, dociskanie

Dziecko znajduje się w pozycji leżącej na brzuchu. Wykorzystując piankowy wałek (tzw. „makaron” używany do nauki pływania) wałkujemy całe ciało dziecka zaczynając od szczytu pleców, aż do końca stóp.

3. Zawijanie w materac lub gruby koc - naleśnik

Kładziemy dziecko na materac, a następnie zawijamy go w rulon (naleśnik) Można również uciskać i ostukiwać całe ciało dziecka poprzez materac. Następnie rozwijamy zdecydowanym ruchem materac lub pozwalamy dziecku samemu próbować uwolnić się umożliwiając mu siłowanie i samodzielne przeciskanie się.

Praca z dzieckiem z nadpobudliwością wymaga cierpliwości, systematyczności i konsekwencji, a przede wszystkim bezwzględnej akceptacji dziecka wraz z jego problemami.

mgr Agnieszka Hajduk
nauczyciel specjalista

Literatura:

Baczyńska E., Borowiec-Janczak B., Kuchciak A. (2002), "Praca z dzieckiem nadpobudliwym" w *Życie Szkoły* nr1;

Dudulska M., *Wskazówki praktyczne i terapeutyczne do pracy z dzieckiem nadpobudliwym psychoruchowo*

Grzywniak C., *Nadpobudliwość psychoruchowa a trudności w szkole, Życie szkoły*", 2000.

Natowska H. (1986), *Wychowanie dziecka nadpobudliwego*, Nasza Księgarnia, Warszawa.

Wolańczyk T., Kołakowski A., Pisula A., Skotnicka M., *Dziecko z zespołem nadpobudliwości psychoruchowej ADHD. Objawy i sposoby pomocy*, Warszawa: Centrum Psychoterapii Poznawczo-Behawioralnej 1999.

Wolańczyk T., Kołakowski A., Skotnicka M., *Nadpobudliwość psychoruchowa u dzieci*, Lublin: Bifolium 1999.